

Devlet Konusu Üstüne

Birikim'in bu sezon çıkaracağı ilk kitaplardan birinin konusu «kapitalist devlet sorunu». Poulantzas, Miliband ve Laclau gibi üç yetkili yazarın bu sorun üzerinde birbirleriyle tartışmalarını yayımlayacağız. Derginin bu sayısına da, konuya hazırlık olmak üzere, bu yazıyı koyuyoruz.

Burada gördüğünüz yazarlar, San Francisco'da çıkan *Kapitalistate* dergisinin yazarları. Dergi, doğrudan doğruya, kapitalist devletle ilgili araştırma yapmak ve yayımlamak için kurulmuş. Ama çok yaygın okunan bir yayın organı değil. Bu nedenle, gördüğünüz yazı bu dergide değil, *Monthly Review*'da yayımlanmış (cilt 27, sayı 5 ve 6). Yazar olarak her ne kadar üç kişinin adı görünüyorsa da, grubun bir bütün olarak çalışmalarının bir ürünü olduğu belirtiliyor.

Bu yazıyı, sözünü ettiğimiz kitaba almayı uygun görmedik. Nedeni, tartışan yazarların o tartışmada ortaya çıkan tutumlarını kendilerine göre yorumlamaları. Bu yazılarında Miliband'ı ve Poulantzas'ı koydukları yere, her iki yazar da haklı olarak itiraz ederdi. Onun için yazıyı ayrı yerde, dergide, okurlarımıza sunmayı daha doğru bulduk. Teorik tutumlarıyla tam olarak anlaşmıyoruz bu yazının, ama verdiği bilgilerin yararlı olduğuna inanıyoruz.

Devlet konusu Marksist araştırmalar için çok önemli bir konu olduğu halde, yeterince işlenmiş ve geliştirilmiş değildir. Bildiğimiz Marksist klasiklerden sonra, sorunu en derinlemesine ele alan Marksist düşünür Gramsci olmuştu. Ama Gramsci'nin eserlerinin yaygınlık kazanması da epey zaman aldı. Günümüzde yeniden önem kazanan devlet araştırmalarında, Gramsci'nin getirdiği teorik katkılar birçok bakımdan yol gösterici oluyor.

Devlet üzerine araştırmalara bugün niçin ihtiyaç duyuluyor? Tarihi maddecilik, şimdiye kadar, toplumun işleyişinin daha genel biçimlerini inceledi. Toplumsal süreçlere, daha uzun vadeler içinde baktı. Çünkü her bilim, ilkin genel önermelerini sistemleştirmek zorundadır.

Gelgelelim, toplumsal süreçlerin uzun vadeler içinde incelenmesi için geliştirilmiş teorik araçlar, kısa vadelerin anlaşılmasında ancak belli ölçüde yararlı olabilirler. Uzun vadeli araştırmalarda, ekonomik temelin önemi vurgulanmalıdır; oysa kısa vadeli analizlerde, genel olarak üstyapı büyük önem kazanır. İşte Marksist teoride şimdiye kadar görece eksik kalan yan da budur: kısa vadeli analizin araç ve ölçütleri. Bu, bir başka söyleyişle, *politika teorisinin yetersizliği* olarak da dile getirilebilir.

Devlet sorunu, böyle bir politika teorisi içinde merkezi bir yere sahiptir. Kısa vadeli toplumsal süreçler, gözlemcinin karşısına, büyük ölçüde özgül durumlar çıkar. Uzun vadeli analizin araçları, bu durumların özgüllüğünü açıklamakta çok yetersiz kalır. Üstyapı olaylarını yeterli biçimde incelemek için de, en başta devletin niteliğinin iyi bilinmesi gerekir. Gerek dergide, gerekse kitaplarımızda, bu konuda yapılan en yeni tartışmaları aktarmaya ve sorunun Türkiye'de de hak ettiği ciddiyetle tartışılmasını sağlamaya çalışıyoruz. 15. (Mayıs) sayımızda, Doğu Ergil'in incelemesi de, bu tartışmanın sağlanması yolunda atılmış bir adımdı.